

РАФИГ ЛУСИФОГЛУ

Հոտորձ
ԿՈՇԱՅԵՍԻ

Рафиг Јусифоғлу

ХАТИРƏ КƏЧАВƏСИ

БАКЫ «ЕЛМ» НƏШРИЈАТЫ. 1999

Редактору

Филологика элмләри доктору

Мәһәrrәм Гасымлы

Рафиг Јусифоглу.

«Хатирә кәчавәси». Баки, «Елм» нәшријаты, 1999, сәһ. 472.

Көркәмди Азәрбајчан шаири, танинмиш алим Рафиг Јусифоглу «Јурдум-јуван», «Әтирли дүжаләр», «Очак јери», «Ајлы чыгар», «Гәм каривани», «Гәсрәт көчү», «Сладкиј дожд» адлы ше'рләр, «Баһар гатары» адлы нәср, «Дәдә Горгуд» адлы комиклар китабинин, XX әср Азәрбајчан поемасыни јардычылыг хусусијәтләриндән бәбә елән «Азәрбајчан поемасы: ахтарышлар, перспективлар» монографиясыни мүаллифидир. Онуң «Хатирә кәчавәси» адлы јени китабында танинмиш бир нәслиң әмүр јолундан сөһбәт ачылыр. Китабда мүаллифин әдипубликәстик дүшүнчәләринә, һәбәлә оғун јардычылыгы һаггында јазылмыш мәгаләләрә кениш јер ајрылмышдыр. Тоңлуғун сөн бөлмәсиндә көрәнли тәләм сәһибләриниң, мүаллифин, оғун достларының башына кәлән мәзәли әһваллар верилмишдир.

ISBN 5—8665—1060—8

Р 4603000000—870
655 (07)—99 Грифли нәшр

© «ЕЛМ» нәшријаты, 1999

мәси, дәннз мавилији гарышдыгы үчүн онун ше'рлэри һазин, ахычы вә көнүл охшајандыр. Елә буна көрә дә ше'рләрдәки кәдәр олучуну дарыхдырмыр.

Мәна елә кәлир ки, торпагы севән, дәннзи севән һәр бир охучу Р. Јусифоғлунун ше'рләрини севәчәк вә онун јарадычылығына бәјүк һөрмәтлә јанашачаг. Рафиг Јусифоғлунун кечмиш тәләбәләриндән вә даими охучуларындан бири кими она угурлар арзудайыр вә јени-јени ше'рләрини јолуну һәсрәтлә көзләјирәм.

Дүррә ҺАГВЕРДИЈЕВА.

«Сабаһ» гәсетн, 27 нојабр 1998-чи ил.

«ГӘМ ҚАРВАНЫ» ВӘ ОНУН САРБАНЫ ҺАГГЫНДА БИР НЕЧӘ СӨЗ

Бу данылмаз һәгигәтдир ки, шаирлик фитри исте'дадыр, Аллаһ веркисидир. Исте'дадсыз адам нә гәдәр өзүнү ода-көзә вурса да, јазыб позса да, угурлу сәнәт әсәри јарада билмәз. Лакии һәр фитри исте'дад саһибн дә әсл сәнәт нүмунәси јарада билмир. Она көрә ки, бә'зи исте'дадлы адамлар, гәләм саһибләри ләзими әдәби мүнбәтә дүшмүр, дикәрләри исә өз габилијәтләрини инкишаф етдирмәк гајғысына галмыр, кәркин јарадычылыг ахтарышларынын зәһмәтинә гапылмадан ағылларына нә кәлди кағзын үстүнә көчүрүб охучунун муһакимәсинә верирләр. Елә гәләм саһибләри дә вар ки, онларда һәм фитри исте'дад вар, һәм дә зәһмәт-кешлик. Шаир достум Рафиг Јусифоғлуну мәһз белә гәләм саһибләриндән бири һесаб едирәм.

Рафиг Јусифоғлунун ше'рдән-ше'рә, китабдан-китаба инкишафы, дилимизин имканларындан, мә'на чаларларындан бачарыгла истифада етмәси, кәркин јарадычылыг ахтарышлары апармасы, фәклордан, классик вә дүнја әдәбијјатынын эн јахшы нүмунәләриндән јарадычы шәкилдә бәһрәләнимәси онун поетик угурларыны шәртләндирән амилләрдир.

«Сумгајыт» нәшријјатынын јеничә чап етдији «Гәм қарваны» китабына шаирин әлмәз Фүзулијә һәср етдији «Гәм қарваны» поемасы вә мухтәлиф илләрдә јаздыгы севки, мәһәббәт ше'рләри топланмышдыр.

Виктор Нүғонун көзәл бир фикри вар: «Севән вә изтираб чәкән гәлб үлвидир». Рафиг Јусифоғлунун «Гәм қарваны» китабына топланан бүтүн ше'рләр вә поема мәһз севән вә изтираб чәкән бир гәлбин дәјүнтүләрдир. Үрәји мүгәддәс севки дүјгулары илә дәјүнимәјән кәс ашағыдакы мисралары нечә јарада биләрди?

Јагса да «мрүм» илләрин гары,
Һајатым ағача, күлә охиһыр,
Һала үрәјимдә неча баһарым
Јолуну көзләјән гөһчә јашһыр.
Күһиһ мәһәббәтлә үә күләндә,
Дирчалыр, хул аһыр туру јамачлар.
Чалаллар вар деја, баһар кәзәндә
Чичәк аһмасымны гөчә иһәләр?!

Р. Јусифоғлунын «Гәм карваны» поемасы һәчмчә кичик олса да, о, узун јарадычылыг ахтарышларынын бәһрәси кими мейдана кәлишир. Һәлә тәләбәлик илләриндә Фүзулинин јарадычылығыны мәһәббәтлә өјрәнән Рафиг Јусифоғлу Фүзулинин адына ләјиг бир әсәр јарада билмишир. Поеманын мотивләри әсасында һазырланан «Гәм карваны» адыл телевидија тамашасы әдәби ичтиманјјәттин хошуна кәлишир.

Фүзулинин данышмасындан бир әдәби васитә кими истифада едән шаир дәни шаирин поезијасындакы өлмәз мисралардан јарадычы шәкилдә бәһрәләнишир. Поемада образлы мисралар бир-бирини әвәз етдикчә охучу сирли-сәһрли бир аләмә дүшүр.

Јашымдан бир хәфиф күләк кечибдир,
Үрәјим—тирәјән һәјәз иләси,
Көзләрин көндүмү вәтән сенибдир,
Шүкүр ки, нурланыб гәм иривәси.
Нәсәһин дејәји сөзә урмәјән,
Севәндәр гөј мәһим сирлашым олсун.
Мәзарым үстүнә һеч нә гөјмәјән,
Јарымын көлкәси башдашым олсун.

«Гәм карваны» поемасында, еләчә дә китаба топланмыш дикәр лирик ше'рләрдә көврәк, өз сөзү, өз нәфәси, өзүнәмәхсусе поетик образлар аләми олан шаир үрәјини дәјүвтүләри ешидләнмәкдәдир.

Нәфәсинән јаз әтрини күләкдән алдым,
Сөзләрини охудугча, көзләрим күлдү,
Өзләримдә мөктүб әлиһ тәјәлә дилдәм,
Бу баһарым чичәјини көзләрин билдәм...

Р. Јусифоғлу һәлә тәләбәлик илләриндән өзүнәмәхсусе поетик үслабу илә дикәр гәләм сәһибләриндән сенилирди. Онун гәләм достлары сејид чәддинә архајын олдуғу кими тәкчә исте'дадларына күвәнирдиләрсә, Рафиг бунуила кифәјәтләнир, јорулмаг билмәдән Азәрбајҗән дилинин, әдәбијјәтшүнаслығын, фолклорун инчәликләрини өјрәнир, мütалиәдән дојмурду. Елә буна көрә дә илк вәхтлар онун ше'рләриндә иләзәрә чарпан риторик ифадәләр, бәләгәтли мисралар күндән-күнә азалир, өз јерини поетик тәфәккүрүн мәһсулу олан јыгчам, лаконик мисралара, бейтләрә верирди.

Рафиг Јусифоғлунын лирик ше'рләри өз јыгчамлығы, сәһми-

лији илә дигтәти чәлб едир. Ше'рләрин лирик гәһрәманы тәмиз, уәли мәһәббәтлә севән, изтираб чәкән, мәһәббәти һәјатын чөһәри һесаб едән бир инсандыр. Бу һәзин, лирик ше'рләрин мајасында да елә бил устәд шаиримиз Мәһәммәд Фүзули поезијасынын нуру, ишығы вардыр.

Өнүдә һазан һәр мәһим, еј сәһим,
Сәһинсә гаршында неча јаз дурур,
Вәлкә мөн јазмырам бу ше'ри сәна,
Фүзули баһарым руһу јаздырар?!

Јери кәлишкән ону да гејд едәк ки, Рафигни поезијасында һеч кими ишләтмәдији орижинал, бир-бириндән марағлы гафијәләр онун ше'рләринә көзәлик кәтирир. Јухарыдакы бәндәкәи «јаз дурур, јаздырар», дикәр ше'рләрдән көтүрдүјүмүз «ишыг јандырыб, ишыгландырыб», «гәбристаны, гәбр исланыб», «бу јарадыб, бу јар атыб» вә сәһр бу кими онларча гафијәләр шаирин дилин инчәликләриндән мәһарәтлә истифада етмәсини көстәрән күмүнәләрдир.

Рафиг Јусифоғлунын ше'рләринин дили чәзибәдардыр, образлыдыр, поетикдир. О, синонимләрдән, омонимләрдән, антонимләрдән, идеоматик ифадәләрдән јери кәлдикчә кен-бол истифада едир. Онун поезијасынын дилиндә халг дилинин шәһди-шәкәри вардыр.

Мүсәбәтди сәвкә јолу,
Дил гафиләли, үрәк долу,
Зәһн идәм, дејдү долу,
Бир дәстә башағмы олдум?
Һеч билмирам нә кәһирам,
Аһы һара тәләсирәм?
Ону көрчәк һеј әсирәм,
Аллаһим, аһингән олдум!?

Рафигни ше'рләри форма е'тибары илә дә рәһкәрәнкдир. О, һәм әһ'әнәви ше'р формаларындан, гошмадан, кәрајлыдан, рубандән, бәләгәтдан, һәм дә сәрбәст ше'рдән ејни дәрәчәдә мәһарәтлә истифада едир. Јахшы чәһәтдир ки, шаир һәр фикрин руһуна ујғун бәдин форма таныр. Рафиг Јусифоғлунын мұхтәлиф гафијә турулушу, дахили бәкүлү 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 һечалы ше'рләри онун әдәбијјәтшүнаслығы, дилин поетик тануиларына мүкәммәл билмәсиндән хәбәр верир.

Рафиг Јусифоғлунын «Гәм карваны» китабы һәм мүәллифин, һәм дә сон дөвр әдәбијјәтшүнаслығын уғурлу күмүнәләриндәндир. Үмид едирик ки, јарадычылығынын чичәкләнмә дөврүнү јашајан шаир јени-јени китаблары илә охучуларын сенинчннә сәбәбә олачакдыр. Бу јолда шаир достума уғурлар арзулајырам.

Шамхәлиә МӘММӘДОВ,
педагожи сәмләр мәһмәди.